

CE BELGESİ Mİ? CE SERTİFİKASI MI? GÜVENLİ ÜRÜN

Serdar TAVASLIOĞLU

SERKON İletişim Özel Eğitim ve Danışmanlık Ltd. Şti.

ÖZET

Gümrük Birliği Uyum yasaları çerçevesinde, Türkiye’de yeni bir ekonomik oluşumun temelleri atılmaktadır. Sanayide her yeni uygulamaya geçişte olduğu gibi, bu uygulamaya geçişte, kendi içinde sıkıntılara yol açmış durumdadır. Özellikle Klasik Yaklaşım diye adlandırılan eski uygulama ile, Yeni Yaklaşım uygulamalarının temelinde farklı kriterleri baz alması ve yapılandırmanın temelinde değişiklik olması, uygulamada yanlışlara yol açmaktadır. Geçmiş uygulamadan gelen alışkanlık TSE belgesinin kullanılması idi. Buradaki uygulamanın temelinde Asansör Firmasına verilen bir uygunluk belgesi yatmaktadır. Halbuki yeni uygulama, üretilen her ürün üzerine güvenli olduğuna dair konan bir işareti zorunlu tutmaktadır. Bu yüzden bu işaretin ürün üzerine konması, Firmaya verilen bir yetki, işaret veya belge olmayıp, tamamen ürün ile ilgili bir taahhüttür.

Aradaki farkın tam olarak anlaşılabilmesi, uygulamada daha sonra üzücü sonuçlara yol açacak gibi görülmektedir. Tip Uygunluk Sertifikası, Uygunluk Beyanı ve Firma Sorumlulukları üzerinde önemle durulması gereken noktalardır. Bu kavramlar anlaşılmadan yapılacak çalışmalar, firmaları yanlış yönlendirmekte ve herkesi “edinilmesi gereken bir belge” peşine düşürmektedir. Hatta geçerli düşünce, “Firmanın Ruhu Bile Duymadan, Danışmanca hazırlığı Yapılmış ve Alınmış Belge” olmaya başlamıştır. Bu düşünce CE çalışmaları ve uygulamalarından beklenen gelişmeyi sekteye uğratacak ve sektörü eski durumundan daha geriye götürecek bir anlayıştır.

Anahtar Kelimeler: CE, Tip Uygunluk Sertifikası, Uygunluk Beyanı.

1. GENEL BAKIŞ

Gümrük Birliği uygulamasına geçilmeden önce, bu Ülkelerde “Klasik Yaklaşım” olarak tanımlanan uygulama geçerli idi. Bu uygulama, ürünün Ulusal bir standart tanımına uygun üretilmesi ve üretimin bu kriterlere göre değerlendirilmesi üzerine kurulmuştu. Pratikte ise yansıma, üreticinin standart kurumuna başvurusu, ürüne onay alması ve ürün üzerinde, aldığı onaya uygun üretim yaptığını gösteren standart işaretini kullanması ile uygulanıyordu. Bu, bir anlamda firmanın standart kurumuna karşı (standart kurumunun işaretini kullanmaya bağlı olarak) sorumluluğunu oluşturuyordu. Sonuç olarak, standarda uygunluğu gösteren “standart uygunluk işareti” firma adına verilmiş ve firma sorumluluğunu taşıyan bir uygulama idi. Türkiye’de bu uygulama, firmanın “TSE veya TSEK Belgesi” sahibi olması olarak uygulandı.

Eğer üründe standarda uygunsuzluk söz konusu ise, şikâyet edilecek kurum yine standart kurumu olup, belgenin kullanılması engelleniyordu. Böylece standarda uygun ürün denetimi gerçekleşmiş oluyordu. “Belgeli firmalar”ın üretim yapmasına müsaade ediliyor, “belgesiz firmalar”ın ise üretim yapmaları engellenmeye çalışılıyordu. Tüketici bilincinin tam gelişmemiş olması, bir çok denetleme mekanizmasına rağmen bu tür ürünlerin pazarda yer alabilmesine imkân sağlıyordu. Standarda uygun imal edilerek pazara giren birçok üründe ise aynı standarda göre imal edilmiş olmalarına karşın, farklı değerlendirme kriterlerine bağlı olarak sorunlar yaşanabiliyordu.

Avrupa Ekonomik Toplulukları (ilk başlarda farklı dallarda topluluklar vardı) düşüncesinin hayata geçmesiyle birlikte, pratikte karşılaşılan sorunların çözümü için “Klasik Yaklaşım” yönteminin kullanılamayacağı anlaşıldı. 1985 Roma Antlaşması “Klasik Yaklaşım” yerine “Yeni Yaklaşımı” kabul etti. Böylece gerçekten yeni bir uygulama hayata geçirilmeye başlandı. Merkezi standart kurumu, konusunda uzman, bağımsız ve tarafsız denetleme kurumları, ortak olarak ürünlere ilişkin teknik mevzuat ve uygulanması kanunu (Çerçeve Kanun), ürün yelpazesinde ürünlerin güvenliğini tanımlayan Direktifler gibi köklü değişikliklerin yanında, yazının konusunu oluşturan “Güvenli Ürün” kavramı getirildi. Bu kavram pazara sunuş ve ticaretin değer yargılarında, eskiye göre köklü bir değişikliğin başlangıcıdır.

2. GÜVENLİ ÜRÜN

Klasik yaklaşım uygulamasında ürünün standarda göre üretilmesi esastı. Ancak yeni yaklaşım, ürünün standarda uygun olmasını “ihtiyari” kılmış, bağlı bulunduğu Direktifte tanımlanan “Temel emniyet ve sağlık gereklerini” karşılayarak güvenli olmasını “zorunlu” tutmuştur. Bir anlamda standarda uygunluk veya kalite tüketicinin tercihinine bırakılmış, ürünün güvenliği ön plana alınmıştır. Bu zorunluluk tüm topluluğa karşı bir sorumluluk haline getirilmiştir. Bu uygulamanın dikkate alınması gereken iki ana sonucu vardır.

2.1 Ticaretin başoyuncuları değişmiştir. Başoyuncu artık “Kamu” olarak değerlendirilerek, pazarda yer alacak her ürüne, insanlara, evcil hayvanlara ve çevreye zarar vermemesi yani güvenli olması durumunda onay verileceği karar altına alınmıştır. Ticaretin hak olması şartı, ürünün güvenli olarak tasarlanması ve pazara sunulması ile bunun şartlarının sağlandığının denetlenmesine bağlı hale gelmiştir. Ancak güvenli ürün üretenlerin ticaretine müsaade edilmektedir. Artık özgür ve serbest ticaret düşüncesi, kamu yararı için güvenli ürüne dayalı ticarete dönmüştür.

2.2 Klasik yaklaşımdaki “Belgeli Firma” düşüncesi yerine “Belgeli Ürün” düşüncesi getirilmiştir. Direktif kapsamı içinde kalan yelpazede, pazara sunulacak her ürün güvenli olmalı ve bunu bir işaret ile tanımlamalıdır. Burada dikkat edilmesi gereken, bitmiş ve pazara sunulmuş her ürün, ürün bazında işarete tabidir. Firma güvencesi yerine, ürün güvencesi getirilmiştir. Firma, ürünün sorumluluğunu üstlenmektedir.

Ürünle ilgili iki ana düşünce değişikliği, Yeni Yaklaşım uygulamasına yeni giren ve eski alışkanlıklar ile uygulamayı benzeştiren ülkelerde ciddi sorunlara yol açmaktadır. Ülkemizdeki uygulamalarda da “Belgeli Firma” ile “Belgeli Ürün” farkının tam olarak anlaşılammış olması, birçok firmayı bir belge sahibi olma çabası içine itmiştir. Ancak bu yanlış düşüncenin düzeltilememesi durumunda, birçok firmanın ciddi zararlarla karşılaşması kaçınılmaz olacaktır.

3. GÜVENLİ ÜRÜN İŞARETİ “CE”

Direktif kapsamında yer alan her ürün, pazara sunulmadan önce güvenli olduğunun tanımının yapıldığı bir tasarım aşamasından geçmelidir. Tasarım onayı, riskli ürün guruplarında Onaylanmış Kuruluşlarca, Riskli olmayan ürün guruplarında üreticinin kendisi tarafından yapılır. Yapılan tasarım “Teknik Dosya” dediğimiz ve ürünü tanıtan belge, çizim, analiz ve testlerin belirtildiği bir dosya içinde tanımlanır. Üretilen bütün ürünler, bu teknik dosyada tanımlanan ve onaylanan ürüne uygun olarak üretilmelidir. Üreticinin, ürettiği ürünü, tasarımı yapılan ve onaylanan ürüne göre üretme zorunluluğu ve sorumluluğu vardır.

Her üretici ürününü, onaylanmış tasarıma göre üretir, kontrol eder ve güvenli olduğunu belirten CE işaretini ürün üzerine koyar. Ürüne konan her CE işareti, üreticinin yukarıdaki işlemleri yaptığının ve ürünü bilinçli olarak pazara sürdüğünün bir taahhüdü olan “Uygunluk Beyanı” ile geçerlidir. Ürünün üzerinde sadece CE işareti olması yeterli sayılmaz. Pazara sunulan ürünün güvenli olduğunun ve üzerine konan işaretin bilinerek konduğunun sorumluluğunu alan kişi veya kurum, bunu beyan etmelidir. Burada dikkat edilmesi gereken, her bitmiş ürüne CE işaretinin konması ve bu işaretin bir ürün işareti olmasıdır. Bitmemiş bir ürün için firma belge sunamaz ancak bu şartları sağlayacağını taahhüdünde bulunabilir. Bu yüzden üretimi yapılmamış veya bitmemiş bir ürün için firmalardan “TSE Belgesi” gibi “CE Belgesi” istenmesi yanlış bir uygulama olacaktır. Ayrıca bilindiği gibi bazı modüller (Modül F, G gibi), ürün bittikten sonra onaylama ve belgelendirme esasına bağlıdır.

Bir firma her ürününü, bu modülü kullanarak belgelendirebilir ama daha önceden elinde bir tip onay sertifikası veya kalite yönetim sertifikası olmayabilir. Bu tip sertifikalarda, tasarım veya uygulama sertifikaları olup, ürünün bitmiş haline ait sertifikalar değildir. Esas olan, ürün bittikten sonra yapılan son kontrol, ürün üzerine konan CE işareti ve ürünle beraber verilen “Uygunluk Beyanı” taahhüdüdür.

4. TÜRKİYEDE GÖRÜLEN UYGULAMA

Yeni yaklaşım direktifleri içinde uyumlaması en zor yapılan ve hala üzerinde tartışmanın devam ettiği direktif “Asansör Direktifi”dir. Bu durum çeşitli sebeplerden ileri gelmiştir. Konumuzun dışında olan bazı art niyet amaçlı sebepleri göz ardı edersek, geriye üç ana sebep kalır.

4.1 Her asansör uygulamasının ikinci bir denetime (Belediye Denetimi) tabi olmasından dolayı, yapılacak yönetmelik değişikliğinin hemen uygulamaya girecek olması, Klasik yaklaşım uygulaması içinde birçok sektör “TSE Belgesi”ni almadan çok uzun süreler boyunca imalat yapabildi. Yeterli denetimlerin olmaması, tüketici bilincinin yüksek olmaması ve imalatların daha çok iç pazara yönelik olması, bu sektörlerde bir baskının oluşmasını önledi. Yine aynı şartlara bağlı olarak, asansör sektörüne göre çok daha büyük hacimlerde olan ve yönetmelikleri çıkıp, zorunlu uygulanmaya başlayalı neredeyse iki sene olan Makina Yönetmeliği, Basınçlı Kaplar Yönetmeliği, Gaz Yakan Cihazlar Yönetmeliği, Alçak Gerilim Yönetmeliği kapsamında olan sektörlerde ciddi bir baskı oluşmadan, eski imalat şekillerine devam edebiliyorlar.

Bu yüzden bu sektör mensupları olayı çokta ciddiye almadılar ve hala büyük çoğunluğu beklemedeler. Görünen o ki, birçoğu riskli ürün guruplarında olmalarına rağmen daha epey bir süre beklemede kalacaklar. Hâlbuki asansör sektörü, en son çıkan ve zorunlu uygulama tarihi en son başlayan (01.03.05) yönetmelik Asansör Yönetmeliği olmasına rağmen, sektörün büyük çoğunluğu hemen uygulamaya tabi olmak zorunda kalmıştır. (En azından merkezlerde). Bu yüz den sektör, yönetmelik çalışmalarına diğer sektörlerden daha fazla hassasiyet göstermiştir. Diğer sektörlerde bu hassasiyet görülmemiştir.

4.2 Asansörün, İmar Kanuna tabii bir imalat olduğu ve kanunla belirtilen şartları yerine getirmesi gerekliliği, Asansör Direktifi, tanımında Asansör Yapımcısının, tasarım, proje, imalat ve bakımından sorumlu olması gerektiğini belirtmiş, ancak sorumluluğun nasıl oluşacağını her ülkenin kendi iç mevzuatına bırakmıştır. Bu yöntem Uluslararası Hukukta genel geçerli yöntemdir. Ana kural tanımlanır, uygulaması, ana kural ile çelişmemek kaydıyla Ulusal Hukuka bırakılır. Her Ülke tanımlamayı kendi iç hukuku içinde çözümler. Bizim iç

mevzuatımız, asansörün tasarımı ve projelendirmesini İmar Kanunu ve bu Kanunun uygulama yönetmeliklerinde belirtmiştir. Asansörün projelendirilmesi ve fenni sorumluluğu şartları açıkça tanımlanır. Yürürlükte olan İmar Kanunu ve bu Kanunun Uygulama Yönetmeliklerine göre, asansör binanın ayrılmaz bir parçasıdır ve ruhsat ekidir. (3030 Sayılı Kanun Kapsamı Dışında Kalan Belediyeler Tip İmar Yönetmeliği Dördüncü Bölüm Yapı Ruhsatı İşleri Madde 57) Aynı kanuna göre, asansörün bir elektrik ve makina mühendisi tarafından projesinin çizilmesi gerekir. Aynı Kanuna ve 6235 Sayılı Türk Mimar ve Mühendisler Birliği kanuna göre de, bu projeler ancak SMM ve Büro Tescil Belgesi olan mühendislerce çizilebilir.

Ayrıca 3194 sayılı Elektrikle İlgili Fen Adamları Yönetmeliğinde, asansörün fenni sorumluluğunun elektrik tesisatçılarınca alınamayacağı Madde 10 da belirtilmiştir. Mevcut kanunların tam olarak bilinmemesi ve Uluslararası Hukuk yaklaşımının yanlış yorumlanması, Asansör Yönetmeliğini düzenleyerek bütün hukukun belirlenebileceği gibi yanlış bir düşüncenin oluşmasına yol açmıştır. Uluslararası Hukukla çelişmediği sürece, kanunlar yönetmeliklerin üstündedir ve yönetmelikler kanunlara uyar. Konuya farklı yaklaşımlar birçok tartışmayı gereksiz şekilde uzatmış ve uzatmaya devam etmektedir. Teknoloji çağında “Mühendis” tartışması yine bize has, trajikomik ve şaşırtıcı bir olay olarak akıllarda kalacaktır.

4.3 Eski yönetmelikten gelen bazı uygulama yanlışlarının düzeltilme çabası. Eski yönetmelikte görülen uygulama sıkıntıları, haksız rekabet, belge satışı, denetimlerin farklı yapılması ve işletme ruhsatı uygulama farklılıkları sektörün önünde duran engellerdi. Bu engellerin kaldırılma ve daha rahat uygulama sağlayacak bir düzenlemeye gidilme çabası, hala tartışılan ve üzerinde mutabakat sağlanamayan konulardır. Önümüzdeki dönemde çözüleceğini umuyorum. Zira çözemediğimiz takdirde “Yorgan gitti kavga bitti” hesabı, üzerinde tartışabileceğimiz bir sektör bulamayacağız.

Böylesi bir tartışma ortamı içinde hazırlanan yönetmelik çalışmalarına, farklı tartışmaların da dahil edildiği bir ortamda, sektörün büyük çoğunluğu hazırlık dönemini bekleyerek geçirmiştir. Uygulamanın başlayacağı kesinleşince, son dakika hazırlıklarına başlanmış ve yeni uygulamaya uyum sorunu yaşanmıştır. Hazırlık döneminde tartışmaların ana konularını, yeni uygulamanın yapısı yerine, daha başka konuların oluşturması, yeni uygulamanın özelliklerinin tam olarak anlatılamamasına ve “ürün belgelendirmenin” nasıl yapılacağına tanımlanamamasına yol açmıştır. Sonuçta, birçok belge almaya alışık olan sektör, yeni bir belgenin peşine düşmüş ve “CE belgesi” de, bir an önce alınması ve dosyaya konması gereken bir belge olarak firma ödeme plan ve programına alınmıştır. Burada en önemli eksikliklerden biride, sektörün ve tartışmaların dışında olan birçok kişi (bu konuda gerçekten çalışan, bilgisi olan, sektöre kazanç sağlayan danışmanları bu sözlerin dışında tutarım) danışman olarak firmalara yol gösterme işini üstlenmişlerdir. Genelde tecrübeli mühendislik birimleri olan ve kalite yönetim sistemlerini oturtmuş firmaların kullanması için düşünülmüş Modül H, bir anda moda modül olarak herkesin yöneldiği yol olmuştur.

Asansör sektörünün dışında olup, sektörün gerçek seviyesini bilmeyen birçok danışman ve onaylanmış kuruluş, “Asansörcü olarak siz zaten asansörü bilirsiniz, ISO yu da biz hallederiz” düşüncesi ile çalışmaya başlamıştır. Bu düşünce içinde yapılan işbirliği ile Modül H çalışmalarının firmaya istenilen düzeyde bir katkı sağlamayacağı açıktır.

Üstelik bu sırada işveren ve ihale kurumlarınca “Senin CE belgen var mı?” şeklinde soruların yöneltilmesi veya ihaleye girecek olanlardan “CE belgesi” istenmesi, işin iyice “sahip olunması gereken bir belge” seviyesine inmesine yol açmaktadır.

Bazı Onaylanmış Kuruluşların, gelen “Belge” taleplerini doğrulayıcı çalışma yapmaları, sadece Kalite Yönetim Sistemi belgelerinin kontrolünü yapıp, firma tasarım ve kontrol kabiliyetini iyice denetlemeden “Belge” veriyor olmaları, işi iyice içinden çıkılmaz bir şekle sokmuştur. Bünyesinde hiç mühendisi olmayan firmaların bile, bir tasarım modülü olan Modül H den “Belge” almış olmaları, Onaylanmış Kuruluşun denetim sırasında hiçbir tasarım kontrolünü yapmamış olması, durumun ne seviyelere kadar inebildiğini açıkça göstermektedir. Bu gün “Belgeli” birçok firma olmasına rağmen, asansörler eski sistemden pek farklı şekilde yapılmadan pazara sunulabiliyor. Üstelik gittikçe daha fazla moda olmaya ve istenmeye başlayan yöntem, firmayı hiç uğraştırmadan bütün belgeleri hazırlayıp firmaya sunan, denetimde sorun yaşatmayacak “becerikli danışmanlar” la çalışmaya dönmeye başlamıştır. Birçok uygulamada asansör firmaları yaptıkları revizyonlarla (eski asansörlerde gerekli düzenlemeleri bile yapmadan) bazı Onaylanmış Kuruluşlardan asansör onayı alabilmektedirler. Bu uygulama ve anlayış, sektör ve firmalar için gittikçe daha tehlikeli bir durumun ortaya çıkmasına yol açmaktadır.

5. HUKUKİ DURUM

Asansör firmaları ürettikleri her yeni asansöre CE işaretini iliştiirmek ve uygunluk beyanı vermek zorundadırlar. Yapılan işlemin uygunluğu, yapılacak piyasa gözetimi ve denetimi ile denetlenecektir. Asansör Yönetmeliği, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Sanayi Genel Müdürlüğü sorumluluğundadır. Sanayi Genel Müdürlüğü “Sanayi Ve Ticaret Bakanlığı Tarafından Gerçekleştirilecek Piyasa Gözetimi Ve Denetimine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” e göre piyasa gözetimi ve denetimini yapacak veya yaptıracaktır. Ancak karar verme yetkisi Bakanlıkta olacaktır. Bu denetim çalışmasının periyodik kontroller ile karıştırılmaması gerekir. Periyodik kontroller esas olarak bakımların güvenli yapılmasını ve asansörün güvenliğinin devam edip etmediğinin kontrolüdür. Periyodik Kontroller 4077 Sayılı Kanun ve buna bağlı Uygulama Yönetmeliklerine göre yapılır. Amaç, firmaca verilen hizmetin kanunda bahsedildiği gibi “güvenli hizmeti” sağlayıp sağlamadığıdır. Piyasa Gözetimi ve Denetimi ise 4703 Sayılı Kanuna göre yapılır ve ürünün güvenli olarak pazara arz edilmediğini kontrol etmeyi amaçlamıştır.

Bu kontrol yukarıda bahsedilen “Sanayi Ve Ticaret Bakanlığı Tarafından Gerçekleştirilecek Piyasa Gözetimi Ve Denetimine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” Madde 6 da tarif edilmiştir. Kontrol, Madde 7 de tarif edildiği gibi başlar ve ilk olarak ürünün sahip olması gereken işareti ve belgeleri taşıyıp taşımadığının kontrolü yapılır. “Madde 7:..... Denetçi, ürünün teknik düzenlemesine uygun olup olmadığını tespit etmek amacıyla, öncelikle ürünün, ilgili teknik düzenlemede öngörülen işaret veya belgeleri taşıyıp taşımadığına bakar.”

Madde 7 de bahsedilen İşaret ve belge eksikliği için (iki milyar+beş milyar) toplam yedi milyarlık bir ceza öngörülmüştür. İkinci olarak ürünün madde 8 de belirtilen güvenliği kontrol edilir ve ürün güvensizliğine kanaat getirilirse, masrafları üreticiye ait olmak üzere ürünün güvenli hale getirilmesi, toplatılması veya imhası gerçekleştirildikten sonra; “Madde 8 :.....Güvenli olmadığı tespit edilen ürünün aynı zamanda ilgili teknik düzenlemesine de uygun olmadığı durumlarda Kanunun 12 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bendinde belirtilen idari para cezaları ile birlikte, (iki milyar + on milyar)

.....Güvenli olmadığı tespit edilen ürünün uygunluk işaretinin veya uygunluk değerlendirme işlemleri sonucunda verilen belgelerin tahrif veya taklit edildiği veya usulüne uygun olmadan kullanıldığı durumlarda Kanunun 12 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (f) bendinde belirtilen idari para cezaları birlikte uygulanır. (beş milyar + on milyar)”

Madde 8 güvenli olmayan ürüne uygulanacak cezaları tanımlamıştır. Ayrıca aşağıda belirtilen duruma da dikkat etmek gerekir. Bütün ilgili teknik düzenlemelere uyulmuş olması, ürün güvensizliği durumunda firmayı ceza şartından kurtarmamaktadır. Bu da firmanın “CE Belgesine” sahip olması ile güvenli ürünü pazara sunmasının aynı şey olmadığını açıkça belirtmektedir.

“.....İlgili teknik düzenlemesine uygunluğu belirlenmiş olmakla birlikte güvenli olmadığı tespit edilen ürünler ile ilgili teknik düzenlemesi bulunmayan ürünlerden güvenli olmadığı tespit edilenler hakkında üreticiye (4703 sayılı) Kanunun 12 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen idari para cezası uygulanır. (On Milyar)”

Yönetmelik maddeleri 7 ve 8 de açıkça belirtildiği gibi, söz konusu olabilecek cezalar ciddi boyuttur ve Amme Alacağı olarak belirtilmiştir. Cezaya itiraz, cezanın işlenmesini durdurmamaktadır. Bu durumda belgelerden daha çok, yapılacak üretimin güvenli olması şartı açıkça görülmektedir. Firmanın “Belgeli” olması ve CE işareti ile verilmesi gereken belgeleri tamamlamış olması, firmaya ancak ceza uygulamasında yedi milyarlık bir indirim sağlamak ama ürünün düzeltilmesi maliyeti ve on milyarlık cezadan kurtarmamaktadır. Buda “belgeli firma” ile “güvenli ürün” arasındaki farkı oluşturmaktadır.

6. SEKTÖRDEKİ SIKINTILAR

Uygulamadaki bu çarpık gelişme sektörde de sıkıntılara yol açmaktadır. Ulusal asansör sektöründe teknik gelişmenin bir fırsatı olarak değerlendirdiğimiz ve çok şey beklediğimiz yeni uygulama beklentilerimizin çok gerisinde kalmaktadır. Avrupa Komisyonu Çalışma birimlerince tutulan son raporda*, Portekiz asansör sektörü pazarın %90 ını çok uluslu firmalara kaptırmış durumdadır. Keza İspanyada bu oran %70 lere yükselmiş durumdadır. Teknik gelişmesini tamamlayamayan ve rekabet gücünü kaybeden bir sektörün, günümüz dünyasında ayakta kalabilmesi neredeyse imkânsızdır. Ülkemizde yeni uygulamayı kendi lehimizde kullanmadığımız takdirde, yukarıda bahsedilen Ülkelerde yaşanan sonun bizim içinde kaçınılmaz olacağı korkusu içindeyim. Bu durumu engellemek için asansör firmaları teknik yapılarını geliştirmeli, rakip firmalar kadar güvenli, kaliteli asansörler üretebilmeli ve fiyat yarışında avantajlı durumda kalabilmelidirler. Bunun da birinci şartı, pazardaki haksız rekabeti önlemekten geçmektedir.

Bakımlardaki haksız rekabetin dışında, üretimde de haksız bir rekabet oluşmuştur. CE işaretini gerektiği gibi asansöre iliştiirmek isteyen firmalar ile elinde belgesi olan ama teknik olarak gerekleri yerine getirmeyen firmaların rekabet edebilmesi mümkün değildir. Gerektiği gibi bir üretim, diğerlerine göre %10 ile %20 arasında bir fark getirmektedir. Elinde CE belgesi ile yapımcıya giden, CE li asansör yapma taahhüdü ile işi alıp, eskisi gibi asansör yapan firmalar, fiyatlarda %10 ile %20 avantajlı duruma gelmektedir. Bu şartlarda gerçek anlamda “temel emniyet ve sağlık gereklerini” karşılayacak asansör yapmaya çalışan firmaların iş almaları gittikçe zorlaşmaktadır. Bir müddet sonra, haksız rekabete dayanamayarak onlarında bu çabalamadan vazgeçmeleri gündeme gelebilir. Buda sektörün gerçek anlamda bir zafiyete uğramasına yol açacak, rekabet gücümüzü tamamen kıracaktır.

7. SONUÇ

Yeni Yaklaşım, sistemini gerçek bir piyasa gözetimi ve denetimi üzerine kurmuştur. Kuzey Avrupa da bu ciddi bir sorun olarak görülmemektedir. Ama Güney Avrupa da (İspanya, İtalya, Portekiz, Yunanistan) sistemde ciddi sıkıntılar görülmektedir. Aynı yoldan yürüdüğümüz takdirde Türkiye’de de aynı sıkıntıların yaşanması kaçınılmaz olacaktır. Sanayi Genel Müdürlüğü, Sanayi İl Müdürlükleri, Meslek Odaları, Dernekler ve daha kimlerin görev alması gerekiyorsa, bu gidişe dur denmesi gerekir diye düşünüyorum. Eğer biraz daha beklenirse, sektörün genel yapısını bahsettiğim olumsuzluklar oluşturacaktır. Olumsuzlukların genele yayılması durumunda, doğrular yanlış hale gelir. Bu da bizi eskiden olduğundan daha geri bir sektörle karşı karşıya bırakabilir.

Küçük hesap ve kurnazlıklardan bir an önce kurtulup, evlatlarımıza bırakabileceğimiz bir meslek için hepimizin uğraşması gerekecektir. Olayların merkezine kendi firmamızı ve beklentilerimizi koymak yerine, sektörü ve uzun vadede geleceğini koyabilmeli, önerilen çözümler konusunda çok dikkatli olmalıyız. Hazırlanmadan, araştırılmadan, üzerinde çalışılmadan, ayaküstü hatiplik özelliğine güvenilerek yapılmış konuşmalar ve ileri sürülen tezlerin, bizleri çok kötü sonuçlarla baş başa bırakabileceğini göz ardı etmememiz gerekir.

* The European Evaluation Consortium (TEEC) Evaluation of the application the Lifts Directive (95/16/EC)

Serdar TAVASLIOĞLU

1980 yılında ODTÜ Elektrik Mühendisliği Sanayi Elektrik Bölümünden mezun oldu. 1981 yılında ASTAŞ Asansörlerinde sektöre girdi. 1996 yılından beri Serkon Teknik Danışmanlıkta müdürlük görevini yürütmekte. Halen Makina Emniyeti Direktifi ve Asansör Direktifi üzerinde teknik danışmanlık ile ISO 9001-2000 Kalite Yönetim Sistemi danışmanlığı yapmaktadır.